

Bouwstenen dagroutines

in functie van brede basiszorg

Verwelkoming

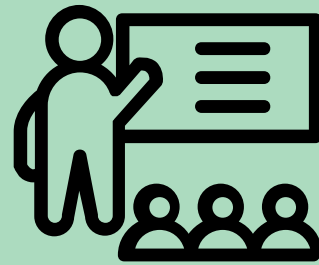
Reflectie
(eventueel)

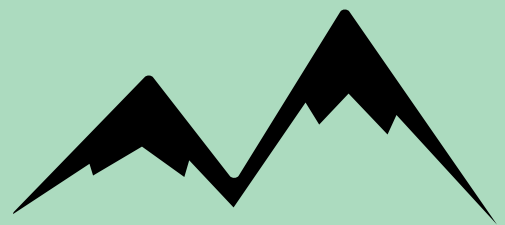
Instructie

Verwerkings

Verwerking
-
Extra uitdaging
(eventueel)

Reflectie en
afronding

VERWELKOMING

BOUWSTEEN

VERWELKOMINGFASE

- Het is belangrijk om iedere dag je kinderen voldoende welkom te heten. Het is vanzelfsprekend dat vriendelijkheid en helpend gedrag van de leerkracht datzelfde gedrag uitlokt bij de kinderen. Deze manier van omgaan met de kinderen zorgt automatisch voor een positieve sfeer in de klas. Het is net deze positieve sfeer die de basis vormt voor het leren en ontwikkeling van de kinderen.
- Voor het creëren van een 'positieve leerklimate' is het belangrijk dat kinderen in **verbinding** staan met zichzelf en met anderen en dat zij zich gezien en gehoord voelen.
- Elke dag starten de leerlingen met een kringgesprek waarin een check-in plaatsvindt. Deze is daarom van groot belang. De kinderen krijgen tijdens dit verwelkomingsmoment de kans om elkaar 'te zien' en om 'gezien' te worden.
- Daarnaast is er tijdens dit moment ook ruimte voor de **praktische** en **organisatorische** aspecten van het verdere verloop van de dag. Dit zorgt voor een duidelijke voorspelbaarheid van de werking en het dag/weekverloop en stimuleert de zelfsturing bij de kinderen.

WAAROVER GAAT HET?

In het kader van brede basiszorg is de verwelkomingsfase een belangrijk moment om 'in te checken' en om te peilen naar het welbevinden bij de kinderen. Daarnaast wordt dit moment ook best ingezet om het praktische en organisatorische verloop van de dag verder vorm te geven. Enkele mogelijke punten die tijdens de verwelkoming aan bod kunnen komen zijn:

- Op maandag: Iedereen vertelt over het afgelopen weekend en deelt iets met de groep.
- Op de overige dagen: Belevingen van enkele leerlingen worden gedeeld.
- Indeling van de dag wordt door de leerkracht meegedeeld.
- Agendamoment: belangrijke items komen aan bod en worden besproken - de kinderen krijgen tijd om hun dag (en/of week)planning in te vullen of samen met de leerkracht vorm te geven (= zorgen voor voorspelbaarheid bij de kinderen in functie van de zelfsturing).
- Concrete afspraken met betrekking tot de school worden samen overlopen.
- Dag- en weekinhouden worden gekaderd binnen een leerlijn.
- Planning van de leerkracht en van de kinderen wordt (eventueel) bijgestuurd naar de deadlines toe.
- ...

INSTRUCTIE

BOUWSTEEN

INSTRUCTIEFASE

- Alle leerlingen hebben nood aan een goede effectieve instructie. Sommige leerlingen hebben in functie van hun leerproces meer instructie en oefening nodig om te kunnen aansluiten bij de klasgroep dan anderen. Het is echter wel zo dat alle leerlingen profiteren van een goede groepsinstructie. Een instructie kan bestaan uit basisleerstof, herhalingsleerstof en verdiepingsleerstof. Op basis van datgene wat de kinderen nodig hebben, moeten ze al dan niet deelnemen aan de instructie.
- Tijdens een (groeps)instructie is het van belang om (indien nodig) tijd te voorzien voor een geleide inoefening. Tijdens het begeleiden worden enkele oefeningen exemplarisch stap voor stap door de leerkracht en alle kinderen samen gemaakt. Tijdens deze fase is het natuurlijk al mogelijk om bepaalde kinderen te laten overgaan naar de verwerkingsfase.
- Na een groepsinstructie kan een groep leerlingen zelfstandig aan de slag en wordt er (indien nodig) voor bepaalde leerlingen een verlengde instructie voorzien.
- Tijdens de instructiefase controleert de leraar of de leerlingen de stof begrijpen. Hij doet dit best aan de hand van begripsvragen. Door deze vragen wordt het snel voor de leerkracht duidelijk of de leerlingen toe zijn aan een volgende stap. Het is hierbij belangrijk dat de leerkracht nooit simpelweg vraagt of iedereen het begrepen heeft. Leerlingen zijn namelijk vaak geneigd hun eigen begrip te rooskleurig in te schatten (Dunning & Kruger, 1999). Wanneer leerlingen kunnen toelichten hoe ze bij hun (goede) antwoord komen, kan de leerkracht pas inschatten of de leerlingen het effectief begrepen hebben. Het veelvuldig laten verwoorden van hetgeen de kinderen doen om tot een prestatie te komen is daarbij belangrijk.
(<https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/het-inzetten-van-directe-instructie>)

WAAROVER GAAT HET?

Wanneer we het hebben over het geven van (directe) instructie maken we een onderscheid tussen verschillende soorten instructie.

We spreken over:

- Instructies voor iedereen (eventueel m.i.v. een begeleide inoefening).
- Verlengde instructiefase na een eerste instructie.
- Instructie 'op niveau' voor kleinere groepen van bij de start (= gedifferentieerde instructies)
- Instructiefase op maandag:
 - 1ste graad: Nieuwe inhoud – af te werken op één dagdeel
 - 2de graad: Nieuwe inhoud – af te werken op het einde van de dag
 - 3de graad: Nieuwe inhoud – af te werken op het einde van de dag en de week
- Instructiefase op dinsdag – woensdag – donderdag – vrijdag:
 - 1ste graad: Nieuwe inhoud – af te werken op één dagdeel
 - 2de graad: Nieuwe inhoud – af te werken op het einde van de dag
 - 3de graad: Nieuwe inhoud – af te werken op het einde van de dag en de week
 - Daarnaast: Verdere inoefening van de instructiefase van o.a. maandag.

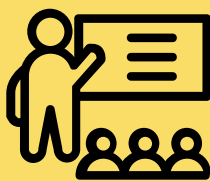
VERWERKING

BOUWSTEEN

VERWERKINGSFASE

- Het doel van de voorgaande instructiefase is ervoor te zorgen dat ieder kind, ongeacht het niveau, uiteindelijk op een (relatief) zelfstandige manier aan de slag kan gaan tijdens de verwerkingsfase.
- Om de verwerkingsfase efficiënt te laten verlopen, is het van groot belang dat de leerkracht een krachtige leeromgeving creëert zodat alle kinderen die ondersteuning kunnen krijgen die ze op dat moment nodig hebben (denk hierbij bv. aan splitsschema's, regels...). Deze krachtige leeromgeving zal ervoor zorgen dat de kinderen hun leertijd effectief zullen gebruiken.
- De leerkracht zorgt tijdens de verwerkingsfase ervoor dat hij het werk van de kinderen op een snelle manier kan controleren zodat er direct feedback gegeven kan worden. Deze controle kan door de leerkracht, maar ook de kinderen zelf (zelfcorrigerende materialen, verbeter sleutels) gebeuren. Het is in dit laatste geval wel van groot belang dat er afspraken gemaakt worden over de wijze waarop deze zelfcorrectie verloopt (bv. aan de 'zelfcorrectie-tafel' aanduiden in het groen wat fout is, op de eigen bank de oplossing opnieuw maken in het zwart en in het algemeen leerlingenoverzicht bij de juiste oefening gaan zetten hoeveel oplossingen juist waren) en waarop de leerkracht geïnformeerd wordt over de voortgang van het kind.
- Binnen deze fase is het van belang om te zorgen voor voldoende afwisseling in oefentypes en toetsing ook als leer- en oefenstrategie te gebruiken (zie wijze lessen).

WAAROVER GAAT HET?

Tijdens de verwerkingsfase is het de bedoeling dat alle kinderen aan de slag kunnen gaan. In deze fase kunnen onder andere de volgende onderdelen aan bod komen:

- Verwerking van de instructie van de dag
- Verwerking van de instructie van de vorige dagen
- Eventueel: Remediëring van een toets of werkstukken
- Remediëring inhouden van de dag - Mini-klassikaal werken (differentiatie) wanneer bv. teveel fouten tijdens vorige verwerkingsfase
- Verwerkingsfase op maandag:
 1. Nieuwe inhoud - Inoefening en afwerking
 2. Nieuwe inhoud - Eerste inoefening
- Spelend leren
 - Inoefenmaterialen ter verankering
 - leerstof in een alternatief jasje, verschillende verschijningsvormen.
 - In combinatie met anderen.

Binnen de verwerkingsfase is het belangrijk om duidelijke afspraken te maken:

1. Er worden 15 minuten geen vragen gesteld zodat iedere leerling zelf moet nadenken. (Dit kan meermaals terug komen.)
2. Materialen worden zelfstandig gebruikt.
3. De leerlingen verwerken de inhouden (indien afgesproken) in een zelfgekozen volgorde.
4. Het einduur wordt op voorhand meegegeven en de tijd wordt gevisualiseerd.

UITDAGING

BOUWSTEEN

UITDAGINGSFASE

- Een leerling die niet uitgedaagd wordt, leert niet. Vygotsky sprak in dat verband al over de Zone van Naaste Ontwikkeling. Leren vindt plaats als een leerling werk doet dat net een beetje moeilijker is dan wat hij al kan, maar niet zo moeilijk dat het onmogelijk is.
- Door leerlingen op de juiste manier uit te dagen, leert het strategieën inzetten voor het omgaan met problemen of opdrachten waar hij of zij niet zelf uitkomt. Hierdoor worden de verschillende executieve functies van de leerling getraind. Waarom leren plannen en organiseren als je al je werk van de hele dag toch wel binnen een half uur af hebt? Waarom leren om meteen met een opdracht te beginnen (taakinitiatie) als het niet uitmaakt als je een half uur later begint? En hoe leer je in hemelsnaam doorzetten (flexibiliteit), als alles je de eerste keer lukt? Dat laatste is extra lastig als de leerling ook nog perfectionistisch is. (<https://ingeniosa.nl/2016/04/10/waarom-uitdaging-belangrijk-is/>)

WAAROVER GAAT HET?

Tijdens de uitdagingsfase kan een onderscheid gemaakt worden tussen vrijwillige uitdagingstaken en uitdagingstaken vanuit engagement van de leerlingen.

- Vrijwillig: krant in de klas?
 - Kinderen mogen kiezen
 - Kan inhoud gericht zijn
 - Leesplezier wordt vanaf de 2de graad gestimuleerd door de leerkracht.

Vb. boekenboekje – boekentoren (leesbeesten & geurkaarsen)

- Vrijwillig een spreekbeurt maken
 - probleemgevoeligheid ontwikkelen
 - lange termijn
 - gedwongen samen dragen

Vb. vanuit eigen interesse verduidelijking brengen van een onderwerp vanuit de actua

- Geëngageerd
 - Afspraak binnen de hele school
 - Vastzetten van leerstof
 - Opdracht van de lkr. voor een individu of geselecteerd groepje

Vb. Kwartierlezen, werken met Wablief? of met Nieuwsbegrip.be.

Vb. De hoeveelheid verf berekenen voor de turnzaal.

REFLECTIE EN AFRONDING

BOUWSTEEN

REFLECTIE- EN AFRONDINGSFASE

- Een les (dag/week) afronden is minstens zo belangrijk als het begin van de les (dag/week). Samen met de leerlingen staat de leerkracht nog even stil bij de inhouden en de doelen van het dagdeel, de dag of de week.
- Tijdens de afrondingsfase is het daarom van groot belang om stil te staan bij deze evaluatie. Leerlingen evalueren het leerdoel, de leeropbrengst en het leerproces. Hierdoor krijgen ze een beter zicht op zichzelf, worden ze meer in staat zichzelf aan te sturen en krijgen ze meer grip op hun eigen vooruitgang.
- Daarnaast kan dit afrondingsmoment aan gebruikt worden om bepaalde moeilijkere inhouden nog eens kort samen te vatten, de laatste vragen te beantwoorden en en vooruit te blikken op de rest van de week.
- Door dagelijks in te zetten op reflectie worden de kinderen gestimuleerd om meer intens stil te staan bij wat ze geleerd hebben. Het reflecteren voor, tijdens en na het leren is een belangrijk onderdeel van het leerproces.
- Om leerlingen tot grondige en diepgaande reflectie te brengen, is het van belang dat de leerkracht de juiste vragen stelt om de kinderen zo verder te helpen.

WAAROVER GAAT HET?

Tijdens de reflectie- en afrondingsfase kunnen onder andere de volgende aspecten aan bod komen:

- Werking van de dag evalueren: bv; Een evaluatiefase met aandacht voor de zelfstandigheid van de leerlingen, de planning terug opnemen en kijken hoever ze staan
- Evaluatie van de doelen van de dag: doelen erbij nemen en inschatting maken van het eigen functioneren om zo te zien welke leerstrategieën ingezet moeten worden.
- Een evaluatie- en reflectiefase met aandacht voor de zelfredzaamheid, zelfsturing van de leerlingen.
- Verantwoordelijkheid meedragen voor het lokaal (opruimen, ...). Zorgen dat de verwelkomingsfase terug vlot kan verlopen. Drinkbepers controleren, zijn alle bakjes leeg...

Een belevingsbord kan een fijne manier zijn om deze reflectie- en afrondingsfase zichtbaar te maken in de klas (<https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/actueel/les-afronden-belevingsbord/>).

